

Članak Vosokog predstavnika, Wolfganga Petritscha: "Religija je talac politike"

Visoki predstavnik za BiH za "Nezavisne novine" piše o susretu vjerskih vođa i političara iz BiH u Koventriju gdje su poglavari banjalučkih vjerskih zajednica – episkop Jefrem Milutinović, biskup Franjo Komarica, te muftija Edhem Čamdžić, potpisali zajedničku izjavu kojom se obavezuju da će i dalje zajednički raditi na zacjeljivanju rana nanesenih ratom.

To je bilo tako i tokom konflikta u Bosni i Hercegovini. Vidjelo se to 7. maja 1993. godine kada je razrušena Ferhat-pašina džamija u Banjoj Luci, te ponovo nakon osam godina, 7. maja 2001. Nasilje do koga je došlo toga dana i koje je onemogućilo polaganje kamena temeljca na lokaciji Ferhat-pašine džamije ne smije se tolerisati. Murat Badić, jedan od onih koji su prisustvovali ceremoniji, podlegao je usljed povreda koje je zadobio toga dana. Kamen temeljac položen je nešto više od mjesec dana nakon toga, ali samo nakon intervencije policijskih snaga koje su se na ulicama suprotstavljale nasilnicima.

Ukoliko se religija želi izdići iznad toga i preuzeti pozitivnu ulogu – evropsku ulogu, onda i vjerske vođe moraju na sebe preuzeti aktivniju ulogu. Proces pomirenja počinje konkretnim aktivnostima kojima se gradi i učvršćuje razumijevanje i povjerenje između različitih zajednica.

Skup u Koventriju

Primjer takvog odnosa vidjeli smo u Centru za pomirenje u Koventriju, u Velikoj Britaniji, gdje su 24. septembra otpočele petodnevne "konsultacije" pod nazivom "Koraci ka miru, prosperitetu i pomirenju" u organizaciji britanske nevladine organizacije "Srce Evrope" i njenog osnivača – velečasnog Donalda Reevesa. Konsultacijama su prisustvovala pravoslavna, katolička i islamska vjerska vođa, političari iz Republike Srpske – uključujući i Dragana Čavića Podprijedsjednika Republike Srpske – gradonačelnik i predstavnici općinskih vlasti Banje Luke, vodeći ljudi iz svijeta biznisa, te prosvjetni radnici.

Sam Koventri je simbolično mjesto. Njemačke bombe su 14. novembra 1940. godine grad Koventri pretvorile u ruševine. Izgorjela je i njegova katedrala koja se uzdizala u samom centru grada. Uprkos tome, narednog se dana nadstojnik katedrale zavjetovao da će se uputiti u mirovnu misiju u Njemačku kada se rat završi, rekavši da smo svi krivi za bol koji nanosimo svojoj braći i sestrama. Kada se rat završio, križ od eksera – napravljen od tri srednjovjekovna eksera koji su izvađeni iz ruševina – odnesen je u Kiel, Berlin i Dresden, nakon čega je Koventri vrlo brzo izgradio partnerski odnos sa ova tri njemačka grada. Koventri je očigledan dokaz da je pomirenje moguće. Danas, više od 200 centara sa pet kontinenata pridruženih Koventriju radi na izgradnji mira i povjerenja unutar svojih vlastitih zajednica.

Završnog dana "konsultacija" poglavari banjalučkih vjerskih zajednica – Jefrem Milutinović, episkop banjalučki, monsinjor Franjo Komarica, rimokatolički biskup te provincije, te Edhem Čamdžić, muftija banjalučki, potpisali su zajedničku izjavu kojom se potvrđuju rezultati razgovora koji su tom prilikom vođeni i bili usmjereni na pitanja povratka izbjeglica, rehabilitacije privrede i uspostave multietničkog društva. U pomenutoj izjavi, koju je pročitao episkop Jefrem, vjerske vođe "insistiraju na što hitnijem izdavanju dozvola za

rekonstrukciju svih porušenih vjerskih objekata svih konfesija na području Banje Luke, Republike Srpske i Bosne i Hercegovine", te se obavezuju da će i dalje zajednički raditi na zacjeljivanju rana nanesenih ratom".

Srce Evrope je po prvi put okupilo multietničku grupu ključnih ličnosti iz Bosne i Hercegovine – uglavnom iz Banja Luke – kako bi razgovarali o problemima duhovne, društvene, političke i ekonomske obnove u tom gradu; prezentirali ideje iz oblasti religije, lokalne uprave, politike, poslovanja, kulture i obrazovanja koje tek treba riješiti; te izradili planove da Banja Luku učine gradom koji je zaista u srcu Evrope.

Ova vrsta foruma je korak u procesu pomirenja koji je od velike važnosti. Ja dajem svoju podršku svim prijedlozima, kao što su ih podržali i Zlatko Lagumdžija, Mladen Ivanić, Alija Behmen i drugi predstavnici države i entiteta koji su se sastali u Koventriju kako bi čuli rezultate "konsultacija".

Jedna od najšokantnijih činjenica u vezi sa nasiljem koje se desilo 7. maja je činjenica da je veliki broj školske djece učestvovao u tome. Ministarstvo obrazovanja Republike Srpske je nakon toga smijenilo šest direktora banjalučkih škola. Međutim, ovo pitanje je mnogo ozbiljnije. Nisu dovoljne samo smjene ili obezbjeđenje kordona policije. Potrebno je promijeniti mentalni skop ljudi koji prevladava u Republici Srpskoj, što predstavlja ostatke iz mračnih dana rata, te promijeniti način na koji razmišljaju.

Vjerske vođe moraju poduzeti inicijativu u tom smislu. Moraju prenijeti atmosferu iz Koventrija u Banja Luku i ostatak Bosne i Hercegovine.

Sada se moraju poduzeti konkretni koraci. Djeca u školama moraju učiti o drugima i podučavati da poštuju njihovu kulturu.

To se već radi u cijeloj Evropi, kontinentu koji je sve više i više multikulturan i multikonfesionalan. U tom smislu, Bosna i Hercegovina, uključujući i Republiku Srpsku, ima izuzetnu prednost nad ostatkom Evrope. Postoji zajednička jezička osnova, tako da je prva prepreka već prevaziđena. Vjerske vođe trebaju aktivno i javno podržati povratak i vjerske slobode drugih, pozdraviti povratak izbjeglica i pomoći im da se integrišu u novu – staru zajednicu. To je evropski princip koji je od izuzetne važnosti ako se želi spriječiti egzodus mladih ljudi – trenutno dvije trećine mladih iz BiH bi otišlo iz zemlje ako bi im se ukazala prilika.

Komisija za pomirenje

Tri dana nakon nasilja počinjenog 7. maja, ja, kao visoki predstavnik, održao sam sastanke sa predsjednikom i ostatkom vođstva Republike Srpske kako bi se pronašao način za izgradnju istinskog i demokratskog poštivanja ljudskih prava i različitih kultura. Od tih zvaničnika sam zahtijevao da se uspostavi Komisija za pomirenje i reformu sastavljena od političkih, vjerskih i građanskih vođa iz Republike Srpske i da se razradi njena uloga. Ova Komisija, koja se do danas samo jednom sastala, ima zadatak da daje prijedloge i pravi planove koji će dovesti do istinski multietničke BiH. Zbog važnosti svoje uloge, ona mora biti proaktivnija u svom pristupu ovom široko rasprostranjenom problemu koji prevladava u mnogim krajevima Bosne i Hercegovine, a koji se tiče poštivanja osnovnih ljudskih prava.

Za pomirenje je potrebno vođstvo i poduzimanje konkretnih koraka. Moramo se suočiti sa događajima i zločinima iz prošlosti. Sudovi moraju efikasno raditi kako bi zaštitili ljudska prava. Policija mora svakoga zaštititi. Vođe moraju poduzeti mjere i dati primjere kako bi se osiguralo da se ne ponovi nasilje koje je ovoga ljeta u Banja Luci počinila rulja vođena ekstremistima.